

Aquest any miserable

“Fa trenta-cinc anys cridaven obscenament i cremaven llibres, i en aquestes tres dècades i mitja han comprovat que la violència física o verbal ‘sí’ que és eficaç, que cridar i cremar llibres pot donar magnífics resultats, que tot això funciona i fins i tot porta, legalment, a l’exercici de les més altes magistratures.”

La pena del pas dels anys és que passen, és a dir que passa el temps, aquesta cosa misteriosa i única que no es pot aturar, l'única realitat física inalterable, si és que és només física i no una altra cosa impalpable. Però el pas dels anys, els anys privats i els públics, si hom l'aguanta amb una discreta dignitat mental i corporal, també és motiu d'algunes satisfaccions. Per exemple les purament contemplatives que procedeixen de l'expansió del territori contemplat. Del territori històric, vull dir, aquell en què justament els anys passats s'allarguen en nombre, els públics amb els privats, i et permeten ja una certa perspectiva més oberta, una capacitat nova de mirar-te el panorama temporal com un paisatge extens. Pura literatura, ja ho sé, però amb alguna reflexió moral ens hem d'acontentar. En qualsevol cas, on volia anar a parar és a uns versos de V. A. Estellés que apareixen en la magnífica introducció al recull *Llengua, política, cultura i nació. Un epistolari valencià durant el franquisme*, que van publicar fa alguns mesos Alfons Cucó i Santi Cortés. L'epistolari mateix és per sùcar-li pa en abundància, massa i tot: confirma fins a quin punt una bona part dels atzucacs històrics en què ens hem ficat els valencians –els valencians amb algun projecte més o menys nacional per al propi país– són producte de petites misèries personals.

Confirma també, l'epistolari, que l'hostilitat activa contra qualsevol forma coherent d'aquest projecte és també un factor permanent, asfixiant, tristíssim i habitualment investit amb els atributs del poder. A propòsit d'uns fets ja emblemàtics i d'unes cartes de Fuster que els comenten i expliquen –cartes d'imprescindible lectura– Cucó i Cortés escriuen: “Amb l'inici de la campanya que el franquisme valencià –i els seus aliats sociològics– encetaven el 1963 contra Fuster, i contra el que Fuster representava, s'inaugurava d'alguna manera una etapa nova en la vida valenciana. Una etapa que, en alguns dels seus trets, ha perdurat fins als nostres dies.” El franquisme sociològic valencià és tan antic, pel cap baix, com el regnat de Ferran el Catòlic (la capital d'aquest regne, agraïda per l'implacable espoli financer i polític a què aquell rei la va sotmetre, li dedica una gran avinguda), i tan modern com els penosos presidents de generalitat que ens han tocat en mala sort (deu ser

que els respectius partits no tenien res millor que oferir, o que aquesta societat no tenia partits millor per votar, o vés a saber què). La qüestió és que aquella etapa que començà el 1963 ha perdurat, en efecte, fins els nostres dies, i el pas de trenta-cinc anys permet una mica de perspectiva, ofereix un paisatge bastant desolador després de tantes batalles de molt escassa utilitat.

Aquell any de 1963, amb la premsa del règim –com ara mateix: premsa del règim, del mateix règim, en el fons del fons– atacant cada dia “tot allò que Fuster representava”, amb la censura implacable, amb les amenaces públiques, la repressió, l'incert refugi que significava la vella universitat. I aquests són els versos d'Estellés: “Aquest any miserable, m.cm.lxiii, d. de c.,/ serà molt recordat i molt amargament./ vicent ventura desterrat a múnich o parís,/ joan fuster a sueca/ –diuen pel veïnat que escriu de nit a màquina,/ i circula un tenebrós presagi–;/ sanchis guarner recorre, perplex, la ciutat;/ jo escric i espere a burjassot,/ mentre pels carrers de valència/ la gent, obscena, crida i crema un llibre”. Fa trenta-cinc anys cridaven obscenament i cremaven llibres, i en aquestes tres dècades i mitja han comprovat que la violència física o verbal sí que és eficaç, que cridar i cremar llibres pot donar magnífics resultats, que tot això funciona i fins i tot porta, legalment, a l'exercici de les més altes magistratures. Arribats allà, al poder o als marges beneficiosos del poder, només cal cobrar-ne el rèdit, assegurar la clientela, i canviar el crit obscè i la crema de llibres per iniciatives parlamentàries i censura institucional. Ara no llancen llibres al foc, simplement els prohibeixen. Prohibeixen noms, conceptes, paraules i persones. Cucó i Cortés recorden que aquella campanya del 1963 “... encunyava un nou estil en la més extrema dreta valenciana. Un estil bròfec que apel·lava, amb *crescendos* més i més enervats, a un populisme provincià forassenyat: a un constant ‘assalt a la raó’. Es aquesta una ja vella història valenciana que, algun dia, hom haurà d'analitzar amb la serenitat i el temps suficient.” Una vella història, i tant. I una història novíssima, protagonitzada des de les més altes instàncies del poder, una història ben viva aquest any també tan miserable del mil nou-cents noranta-vuit després de Crist. I més anys que vindran, si no hi fem res.